

Täysistunto

Torstai 29.9.2022 klo 15.59—18.18

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain ja Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 184/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Mikkonen.

Keskustelu

17.00 Sisäministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pelastuspalvelut ovat yksi yhteiskuntamme tärkeimmistä palveluista. Tässä käsillä olevassa esityksessä on tarkoituksena hallitusohjelman mukaisesti uudistaa pelastuslakia kokonaisvaltaisen selvityksen pohjalta siten, että pelastustoimen suorituskyky ja voimavarat varmistetaan ottaen huomioon kansalliset ja alueelliset palvelutarpeet.

Kokonaisvaltainen selvitys laista tehtiin esiselvityshankkeessa, johon osallistui laaja sidosryhmien edustus. Selvityksen pohjalta pelastuslakiin on tällä hallituksen esityksellä tarkoitus toteuttaa kiireelliset ja välttämättömät muutokset. Perusteellisempaa valmistelua edellyttävät muutokset pelastuslakiin suunnitellaan toteutettavaksi seuraavalla hallituskaudella.

Hallituksen esityksellä pelastuslakiin tehtäisiin hyvinvointialueiden perustamisesta johtuvat muutokset. Laissa määriteltäisiin pelastustoiminnan yhteistyöalue, joka vastaisi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöaluejakoja. Lain mukaan hyvinvointialue voisi tuottaa pelastustoimintaan kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen sopimuspalokunnalta tai muulta pelastusalalla toimivalta yhteisöltä. Sopimuspalokunnat ovat tärkeässä roolissa suomalaisten arjen turvaamisessa. Ehdotettu muotoilu korostaisi sopimuspalokuntien asemaa keskeisenä osana pelastustoimen järjestelmää. Muutoksen voidaan arvioida vahvistavan sopimuspalokuntien asemaa.

Hallituksen esityksellä täsmennettäisiin myös pelastustoimen johtamista ja tilannekuva-toimintaa sekä yhtenäistettäisiin pelastusviranomaisten johto- ja tilannekeskuskokonaisuutta. Pelastuslakiin lisättäisiin myös säännös pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteis-sa tapahtuvasta pelastustoiminnan johtamisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan pelastus-toiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen pelastusviranomainen voisi yhteistyöalueella ottaa tilanteen johtaakseen, jos se on välttämätöntä yhteistyöalueen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2022 vp

puitteissa tapahtuvan pelastustoiminnan yhteensovittamiseksi. Sisäministeriön pelastusviranomaisen puolestaan voisi ottaa tilanteen johtaakseen, jos se on välttämätöntä tarvittavien valtakunnallisten järjestelyjen tai onnettomuuden laadun tai laajuuden takia.

Ehdotetut säännökset selkeyttäisivät viranomaisten toimivaltasuhteita sekä tehostaisivat viranomaisten yhteistoimintaa ja koordinoitua pelastustoiminnassa. Esityksellä myös vahvistettaisiin ympäristönsuojelun asiantuntijan roolia öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoiminnassa: jatkossa ympäristönsuojelun asiantuntijaa olisi kuultava tarvittaessa silloinkin, kun pelastustoimintaa varten ei aseteta johtoryhmää.

Arvoisa puhemies! Esityksellä vastuu palovaroittimien kunnossapidosta siirtyisi asukkaalta rakennuksen omistajalle. Asukkaan velvollisuutena olisi ilmoittaa rakennuksen omistajalle palovaroittimen vioista. Pelastuslaissa säädettäisiin myös rakennuksen omistajan oikeudesta päästä asuntoon palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovelvoitteen toteuttamiseksi. Majoitustilojen ja hoitolaitosten osalta hankinta- ja kunnossapitovastuu olisi rakennuksen omistajan sijasta toiminnanharjoittajalla, aivan kuten nykyisinkin.

Palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuuseen ehdotettujen muutosten tarkoituksena on varmistaa, että kaikissa asunnoissa on toimivat palovaroittimet. Esityksellä olisi vaikutusta erityisesti vanhemmissa asuinrakennuksissa, joissa on paristopalovaroittimet. Rakennuttamismääräyksissä on jo vuodesta 2009 lähtien edellytetty uudisrakentamisessa sähköverkkoon kytkettyjä palovaroittimia kaikkiin asuntoihin. Uusiin rakennuksiin palovaroittimet asennetaan jo rakentamisvaiheessa, jolloin palovaroittimen asentamisvelvoite on rakentajalla. Myös taloyhtiöissä, joissa on paristopalovaroittimet, on yleistynyt käytäntö, jossa taloyhtiö huolehtii paristojen säännöllisestä vaihtamisesta, koska rakennuksen omistajan ja asukkaiden yhteinen etu on, että kaikissa asunnoissa on toimivat varoittimet.

Pelastustoimen onnettomuustilastojen mukaan lähes joka toisessa asuinrakennuksen tulipalossa havaitaan, että asunnossa ei ollut toimivaa palovaroitinta. Muiden selvitysten perusteella voidaan arvioida, että palovaroitin puuttuu kokonaan noin 20 prosentista asuntoja. Esitetty muutos on tärkeä myös siksi, että palovaroittimen toiminnan varmistaminen voi olla vaikeaa tai käytännössä jopa mahdotonta esimerkiksi vanhuksille tai vammaisille henkilöille. Jo palovaroittimen pariston vaihtamiseen liittyy tapaturman vaara.

Arvoisa puhemies! Esityksessä myös termit ”metsäpalovaroitus” ja ”ruohikkopalovaroitus” yhdistettäisiin maastopalovaroitukseksi. Tämä helpottaisi viestintää ja asian ymmärtämistä yleisesti. Muutoksella ei olisi vaikutusta varoituksesta johtuviin velvoitteisiin tai vastuisiin. Esityksellä myös tuotaisiin selkeyden vuoksi pykälätasolle voimassa olevan lain määritelmä avotulesta. Säännöksen ei olisi tarkoitus estää sellaisenaan tulen hallittua käyttöä erityistä varovaisuutta noudattaen. Tulenteon muotojen sallimista tai kieltämistä maastopalovaroituksen aikana tulisi arvioida sen perusteella, onko tulen mahdollista päästä irti maapohjan kautta esimerkiksi tulisijan rakenteesta johtuen tai kipinöinnin vuoksi.

Lakiin lisättäisiin myös säännös, jossa säädettäisiin tarkastuksista, joita pelastusviranomaisen voi tehdä rakennushankkeen aikana. Esityksellä lakia täsmennettäisiin myös valvonnassa havaittuihin puutteisiin reagoimisen osalta. Jos pelastusviranomaisen valvontaa tehdessään havaitsee puutteita pelastuslaissa säädettyjen velvoitteiden noudattamisessa, olisi viranomaisen puututtava niihin. Jos puutteet ovat pieniä tai merkitykseltään vähäisempiä ja ne korjataan saman tien, ei niistä olisi jatkossa aina tarpeellista antaa kirjallista korjausmääräystä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2022 vp

Pelastusopistosta säädettyä lakia puolestaan muutettaisiin niin, että jatkossa Pelastusopiston tehtävänä olisi toimia ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaavana viranomaisena pelastusalan miehistön, alipäällystön ja päällystön, nuohoojan sekä hätäkeskuspäivystäjän tehtävien osalta. Pelastusopiston tehtävänä olisi siten päättää muussa EU- tai Eta-valtiossa hankitun ammattipätevyyden tuottamasta oikeudesta toimia kyseisissä tehtävissä. Ehdotetulla sääntelyllä tehostettaisiin ammattipätevyyden tunnustamista koskevaa hallinnollista prosessia.

Muutosten on tarkoitettu tulevan voimaan pääosin 1.1.2024. Palovaroittimia koskeva sääntely tulisi kuitenkin voimaan kahden vuoden siirtymäajan jälkeen tammikuussa 2026. Hyvinvointialueita koskeva sääntely puolestaan tulisi voimaan 1.1.23, kun hyvinvointialueet aloittavat.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen, Ari.

17.08 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaan pelastuslaki uudistettaisiin kokonaisvaltaisen selvityksen pohjalta. Hallitus on kuitenkin tässä toteuttamassa ainoastaan välttämättömmät muutokset, ja varsinainen pelastuslain uudistaminen jätetäänkin toteutettavaksi seuraavalle hallituskaudelle. Tässä lisätään velkamiljoonia hallintohimmeliin, byrokratiaan ja pääsihteereihin, mutta ei tärkeimpään eli pelastushenkilökunnan määrän tarvittavaan kasvattamiseen.

Pelastajista on jo nyt pulaa. Usea laitos ei saa rekrytoitua tarpeeksi henkilöstöä. Kymmenen vuoden aikana Pelastusopistolta valmistuu nykytahdilla 1 000 tai jopa 1 500 pelastajaa liian vähän. Koulutukseen tarvittaisiin vuosittain seitsemän miljoonaa lisää, jotta tuo vaje saataisiin täytettyä. Olisi myös ehdottoman tärkeää saada uusi, Kuopion Pelastusopistoa tukeva toinen opisto strategisesti parhaaseen paikkaan eli Uudellemaalle.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

17.09 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Vaikka tästä pelastuslain uudistuksesta sinälänsä voi olla yhtä mieltä ja todeta, että se on tarpeellinen, niin kiinnitän huomiota kyllä siihen, kuten edustaja Koponen, että tämä tilanne tällä hetkellä pelastajien suhteen, henkilökunnan riittävyyden suhteen, on hälyttävä, eli kentältä on tuotu viesti siitä, että me tarvitsemme sen 1 000 uutta pelastajaa vuoteen 2030 mennessä. Ja tämä varallaolojärjestelmän muuttuminen työtuomioistuimen päätöksen takia aiheuttaa myöskin tätä painetta sinne.

Mutta toisin kuin edustaja Koponen tuossa sanoi, että tarvittaisiin lisää näitä pelastusopistoja, niin ei todellakaan, vaan pidetään nyt se Kuopiossa oleva Pelastusopisto siinä valmiudessa ja kunnossa, missä se on tällä hetkellä. Se on Euroopan johtava laitos, jossa pystytään todella monipuolisesti kouluttamaan pelastusalan henkilökuntaa, ja lisäksi siellä on tällaisia erilaisia kriisivalmiuden harjoittelun tarkoitettuja maastoratoja ja vastaavia, ja voi sanoa, että tämä on ihan Euroopan mittakaavassakin ainutlaatuinen ympäristö. Siinä mielessä olenkin huolestunut siitä, että kun nyt on tähän pelastajapulaan haluttu vastata, niin on lähdetty sitten näitä alueellisia kursseja järjestämään, vaikka nämä alueelliset kurssit tulevat kalliimmaksi kuin se, että se koulutus keskitettäisiin sinne Pelastusopistolle.

Tässä yhteydessä toivonkin, että sisäministerillä olisi mahdollisuus vähän valottaa tätä, vaikka nyt ei varsinaisesti budjettikirja-asiasta puhuta, että kun tulevan vuoden budjettiin oli muistaakseni 2,4 miljoonaa laitettu ja siellä 3 miljoonan tarve olisi siihen lisäykseen, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2022 vp

jos sitä lisäystä ei tule, niin se tarkoittaa sitä, että meillä esimerkiksi sisään otettavien pelastajien määrä laskee sieltä jostain 138:sta sinne 120:een ja hätäkeskuspäivystäjien määrä laskee myöskin 48:sta 32:een, eli se ihan selkeästi näkyy välittömästi siinä, millä tavalla niitä sisäänottomääriä voidaan kehittää. Tässä yhteydessä tietenkin vielä toivon, että eduskunnassa pystyttäisiin tähän akuuttiin tilanteeseen tuomaan lisäystä tuon budjettikirjan kautta.

Todellakin, vaikka lakia on ymmärrettävästi tärkeää uudistaa tässä vaiheessa, kun hyvinvointialueet aloittavat jo ihan muutaman kuukauden kuluttua, ja tehdä ne välttämättömmät, niin tämä kokonaisuus pitäisi pystyä nyt katsomaan sinne vuoteen 2030 ja sen yli, ja siihen meillä eivät tällä hetkellä nämä resurssit kyllä valitettavasti riitä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Salonen.

17.11 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Aivan kuten aikaisemmatkin puhujat, totean, että tässä hallituksen esityksessä on tarkoitus lisätä Pelastusopistosta annettuun lakiin uusi säännös, jonka mukaan Pelastusopisto olisi toimivaltainen viranomainen päättämään hankitun ammattipätevyyden tuottamasta oikeudesta toimia pelastustoimissa esimerkiksi päätoimisena miehistön, alipäällystön tai päällystön virassa. Tämä on erityisen tärkeää, koska — kuten aikaisemmatkin puhujat ovat jo sanoneet — olemme aivan ennennäkemättömän pelastajapulankin edessä, aivan kuten tällä hetkellä olemme hoitajapulankin edessä. Voimme oikeastaan ottaa oppia siitä, kun näemme, miten tämä kierre koko ajan pahenee ja kuinka nyt yritämme sitten reagoida koulutuspaikkoja lisäämällä jo olemassa olevaan pulaan. Nyt viimeistään meidän tulisi myöskin ennakkoon reagoida asiassa pelastajakoulutuksen osalta.

Ensi vuoden budjettiin on tosiaan huomioitu tätä tarkoitusta varten määräraha lisäkoulutuksen ”suunnittelulle”, mutta nyt meillä ei oikeastaan taida enää oikein olla aikaa suunnittelulle, vaan tarvitsemme nyt ihmisiä lisäkoulutukseen. Pahimmillaanhan suunnittelutyö vie aikaa puolitoista vuotta, ennen kuin saamme vasta lisää ihmisiä koulutukseen, ja tämän päälle sitten vielä itse koulutusaika. Olemme silloin vuosia perässä siitä tarpeesta, joka meillä siis jo on olemassa.

Koska ministeri on täällä salissa, niin minäkin olisin kysynyt: miten voisimme nopeuttaa lisäkoulutuspaikkojen saantia? Ja olisin oikeastaan kysynyt: Onko Kuopiossa valmius ottaa merkittävästi lisää koulutettavia hyvin nopeassa tahdissa? Saammeko sillä tavoin oikeasti katettua ne alueelliset tarpeet, joita meillä on esimerkiksi vaikka länsirannikonkin osalta jo tällä hetkellä olemassa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Huru.

17.14 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Aloitan oikeastaan tästä, mihin edustaja Salonen lopetti ja mitä täällä aikaisemmatkin puhujat esittivät, eli tosiaan lisäkoulutuksen suunnitteluun on sisäministeriö antanut rahaa. Olen samoilla linjoilla edustaja Salosen kanssa: onko ministeriöllä valmius selvittää tätä alueellisen kouluttamisen mahdollisuutta ja jo olemassa olevien resurssien hyödyntämistä tässä koulutuksessa? Esimerkiksi meillä Porissa on Kuopion jälkeen varmasti Suomen toiseksi paras harjoitusalue, ja ruotsinkielinen kurssi nyt meni Vaasaan, mutta itse näkisin, että tilapäisen tarpeen täyttämiseksi tulisi hyödyntää kyllä näitä alueellisia, jo olemassa olevia resursseja. Eli toivottavasti tästä ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2022 vp

tule mitään aluepoliittista vääntöä, että umpiniskaisesti pidetään kiinni jo olevista koulutuspaikoista, vaan tässä voitaisiin hyödyntää esimerkiksi Poria ja siellä olevia resursseja. Tiedän, että se on myös vetovoimatekijä alalle, jos opiskelupaikka on hieman lähempänä kuin länsirannikolta katsottuna esimerkiksi Kuopiossa.

Kysyisin myös itse asiassa näihin pätevyyskiin liittyen, kun opistolle nyt siirtyy tämä pätevyyskiin toteaminen ulkomailla saaduista koulutuksista. Onko teillä tässä kohtaa tarkoitus katsoa yhtään pelastuslain 57 ja 58 §:ää, jotka määrittävät päätoimisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksen, ja 58 § myönnettävät erivapaudet sopimushenkilöstölle? Eli lähinnä siltä osin, että tämä erivapaushan on tarkoitettu siihen, että jos esimerkiksi harvaan asutuilla alueilla ei saada päteviä hakijoita, niin ministeriö on voinut myöntää tämän erivapauden. No, esimerkiksi Satakunnassa on kuitenkin käynyt niin, että vaikka on ollut päteviä hakijoita, niin on erivapauden saanut henkilö valittu päätoimiseen virkaan, jonka sitten kuitenkin oikeus on palauttanut uuteen valmisteluun. Eli se lain henki on käsittääkseni aiemmin ollut se, että erivapaus nimenomaan annetaan sinne harva-alueille, jos ei ole päteviä hakijoita. Eli saataisiin kitkettyä pois se, jos tällä ruvetaan kikkailemaan niin sanotusti, eli tarkennettaisiin sitä siltä osin.

Taitaa aika loppua, mutta vielä kysyisin tästä toissijaisesta vastuujärjestelmästä ympäristövahinkojen osalta eli uudesta TOVA-laista. ÖSRA, Öljysuojarahasto, peruutetaan — miten varmistetaan öljyntorjunnan koulutus tulevilla hyvinvointialueilla, kun tiedämme, että jo nyt tämä rahoitus on puutteellinen? Se on iso ongelma. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tanus.

17.17 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Pelastajia me todella tarvitsemme lisää tähän maahan. Sen lisäksi me tarvitsemme voimakkaita toimia tulipalojen ehkäisemiseen ja palokuolemien ehkäisemiseen. Meillä vuosittain tapahtuu tulipaloja kodeissa noin kolmetuhatta, ja suurin osa niistä alkaa keittiöstä ja liedestä. Me tiedämme, että meillä on yhä suureneva ikääntyvä väestönosa, joka pyrkii asustamaan kotona mahdollisimman pitkään, ja tiedämme, että keittiö ja lieden ympäristö on suuri vaaran paikka.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpideohjelmassa ”Turvallisesti kaiken ikää. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn ohjelma 2021—2030” on linjattu ikäihmisten palokuolemien ja paloissa vammautumisten määrän vähentäminen. Arvoisa ministeri, tein vuonna 21 lakialoitteen liesivahdeista — ja nimenomaan, että pelastuslakiin lisättäisiin uusi 17 a §, jossa säädettäisiin yli 65-vuotiaiden ja erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden asuntoihin asennettavasta liesivahdist, jolla pyritään vähentämään tulipalojen syttymistä. On tietysti tärkeää, että meillä on palohälyttimet, jotka hälyttävät sitten, kun savua ja liekkejä tulee, mutta me tiedämme, että jo tulipalon alkuvaiheessa voi asuntoon tulla hyvin myrkyllisiä kaasuja, ja se voi estää sammutustöitä ja toisaalta sitten lamauttaa ja vaikuttaa myös asunnossa oleviin, ja ajattelen nyt erityisesti näitä ikäihmisiä. Tällaiset liesivahdit ovat joissakin maissa jo uusiin asuntoihin pakollisia, sellainen laitetaan joka asuntoon. Ne eivät ole kalliita investointeja, ja ajattelisin, että varsinkin ikäihmisten ja erityisryhmien asunnoissa nämä olisivat todella tehokkaita, koska esimerkiksi se liesi sammuisi sitten jo siinä vaiheessa, kun se lähtisi liikaa kuumenemaan, eli se tulipalo ei edes alkaisi.

Kysyisinkin arvon ministeriltä: voisiko ajatella, että tähän pelastuslakiin voitaisiin esittämässäni lakialoitteessa ollut yksi pykälä lisätä? Ja nimenomaan viittaan tässä näihin liesivahteihin, ainakin noiden yli 65-vuotiaiden ja erityisryhmien koteihin. Näemme kyllä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2022 vp

että sillä olisi iso merkitys nimenomaan näiden tulipalojen määriin ja nimenomaan ikäihmisten palokuolemiin, joiden vähentäminen on myös sosiaali- ja terveysministeriön ohjelmassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

17.20 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on varmasti tarpeellinen ja kannatettava sinänsä, mutta valitettavasti se ei vastaa siihen tarpeeseen, joka on kirjattu hallitusohjelmaan ja itse asiassa tähän esitykseenkin tavoitteeksi, eli turvata pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan suorituskyky ja voimavarat ja varmistaa, että otetaan huomioon kansalliset ja alueelliset palvelutarpeet. Täällä on jo useissa puheenvuoroissa tuotu esiin se syvä huoli, joka meillä on henkilöstöpulasta pelastustoimen alueella.

Nämä pelastustoimen ongelmat kytkeytyvät myös siihen, että sopimuspalokuntatoiminta on valitettavasti hiipumassa. Tässä esityksessähän sivutaan lähinnä teknisluontoisesti sopimuspalokuntia, kun niiden asemaa muutettaisiin hyvinvointialuelainsäädännön edellyttämällä tavalla. Todellakin valitettavasti sopimuspalokuntaan hakeutuminen ja esimerkiksi nuorena siihen harrastukseen ryhtyminen on vähentynyt. Suomi on harvaan asuttu maa, ja pelastustoimi on meillä perustunut osaltaan vapaaehtoiseen palokuntatoimintaan ja sopimuspalokuntiin. Nyt olisi tärkeää löytää tänä aikana uusia keinoja ja uusia innovaatioita, joilla saataisiin esimerkiksi nuoria kannustettua sopimuspalokuntatoimintaan. Aika usein tämä harrastus tai toiminta on ikään kuin periytynyt isältä pojalle tai äidiltä tyttärelle, ja on melko haasteellista polkaista sitä uudestaan käyntiin, jos toiminta on paikkakunnalla hiipunut.

Kuulisin mielelläni, minkälaisia suunnitelmia ja ajatuksia ministerillä on siitä, millä tavalla pystyisimme elvyttämään sopimuspalokuntatoimintaa, joka tukisi pelastustoimen suorituskykyä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen, Ari.

17.23 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Essayah nosti tuossa esiin, että Kuopio riittäisi pelastajien kouluttamiseen, mutta näinhän se ei ole, sillä Kuopiosta ja Helsingistä tulee noin 140 pelastajaa vuodessa ja tarve on se 250. Tällä hetkellä Pelastusopiston opiskelijoista suhteellisen suuri osa myös tulee Pohjois-Savosta tai sen lähialueilta, ja heillä ei ole sitten niin suurta intoa lähteä Ruuhka-Suomeen, missä on kuitenkin suurin osa näistä pelastajien viroista. Tuntiopettajia saataisiin myös helposti pääkaupunkiseudun isoista pelastuslaitoksista, eikä Turusta ja Tampereeltakaan olisi niin pitkä matka. Myös ruotsinkielistä opetusta olisi helpompi saada Uudellemaalle.

Sitten sopimuspalokunnista puhuttiin tässä, ja siinä ei kannata tosiaan unohtaa tätä nuorisotyötä ja sen tärkeyttä, nuorten harrastamista. Se on juuri näin, kun ammattilaisia kuuntelee, että jos nyt sopimuspalokuntia aletaan ajamaan alaspäin ja niitä menee nurin, niin niiden ylös nostaminen ja uusien pystyyn pistäminen on lähes mahdotonta tällä hetkellä, eli niistä täytyy ehdottomasti pitää kiinni.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Hanna.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2022 vp

17.24 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme nyt käymässä keskustelua tästä pelastustoimesta ja sen haasteista. Tämän nyt käsitteillä olevan lain lakimuutokset ovat pienehköjä, mutta kuten ministeri totesi, on hyvä, että sitten jatkossa tällainen laajempi kokonaisuudistus on tulossa, ja sille varmuudella suuri tarve on.

Nyt tässä kohtaa tietysti on kysymys siitä, että tämä pelastustoimi siirtyi hyvinvointialueitten vastuulle, ja sitten tämä taitekohta on, totta kai, tärkeää hoitaa niin, että tämä toiminta edelleenkin pyörii. Tulevaisuus on kuitenkin erittäin huolestuttava. Kuten täällä aikaisemmin on todettu, eläkepoistuma tältä alalta on noin 1 500 henkilöä vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi erilaiset muutokset varallaoloon ja muuhun toimintaan liittyen tuovat vielä lisätarpeen tuhannen pelastajan verran vuoteen 2030 mennessä, joten tarvittaisiin todellakin paljon lisää toimijoita.

Tilannetta ei helpota se, että myös sopimuspalokuntien puolella on huolta siitä, että tekijöitten määrä vähenee. Kuten kaikki tietävät, sopimuspalokunnat monin paikoin nimenomaan ovat päävastuullisia näitten eri tehtävien hoitamisesta. Onkin tärkeää miettiä, kuinka myös näiden sopimuspalokuntien toimintaan mukaan tulemisen kynnystä saadaan madallettua, niin että saadaan houkuteltua lisää nuoria siihen harrastustoimintaan ja sitä kautta jäämään sinne, mutta myöskin sitä, pystytäänkö siellä esimerkiksi tehtävien kriteereitä muuttamaan joustavammiksi, jotta sitten pidempään eri tehtävissä siellä voitaisiin toimia.

Mitä tulee koko tämän alan veto- ja pitovoiman lisäämiseen, siihen tarvitaan varmasti joukko monenlaisia toimenpiteitä, ja varmasti niitä jatkossakin mietitään, mutta tärkeätä olisi tietenkin nyt varmistaa, että otetaan käyttöön uuden teknologian hyödyntäminen ja muu, jotka sitten sitä suorituskkyä osaltaan parantavat ja jotka myöskin edesauttavat sitä, että sen työn terveys ja turvallisuus ovat sellaisella tasolla, että siellä on parempi toimia. Myöskin aika keskeistä on se, että viimeistään nyt käydään läpi, että kaikilla paloasemilla ne olosuhteet ovat sellaisia, että ne ovat työterveyttä edistäviä, ja sisäilmaongelmat ja muut korjataan kuntoon.

Lisäksi on aika paljon nostettu esiin myöskin sitä, että tällä hetkellä haasteena on se, kuinka nämä pelastajat jaksavat ylipäättään sinne eläkeikään saakka ja monelta osin työkyvyttömyydestä johtuen joutuvat jäämään aiemmin pois töistä, mistä tulee kustannuksia työnantajille ja mikä myöskin aiheuttaa osaltaan heikentynyttä eläketurvaa näille pelastajille, mikä ei myöskään lisää tämän alan houkuttelevuutta. Pelastusalan unioni onkin esimerkiksi tehnyt ehdotuksia tämmöiseksi uudeksi eläkemalliksi, jossa otettaisiin käyttöön tämmöinen lisäeläke, jolla yksityisten eläkeyhtiöiden avulla saataisiin tuotettua mahdollisuutta joustoihin siellä työuran loppupäässä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Huru.

17.28 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Jatkan vielä hetken tuosta äskeisestä puheestani. — Kun koulutus siellä öljyntorjunnassa tosiaan aluksi on korvattu Öljysuojarahastosta ja nyt se loppuu, niin voidaanko vähenevien rahojen kautta tätä koulutusta järjestää? Nykyiset työvuorovahvuudet eivät oikein mahdollista tätä työvuorossa kouluttautumista, joten se täytyisi järjestää työajan ulkopuolelta. On syytä varmistaa, miten se toteutuu.

Vielä palaan palomiesten koulutusmääriin: Kuten edustaja Koponen sanoi, sehän on noin pari- ja puolisataa ja nykyiset koulutusmäärät ovat vajaat puolitoistasataa per vuosi, eli vielä on sellainen sata siinä gäppiä. Vaikka edustaja Räsänen totesi, minkä myös olitte

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2022 vp

todennut kirjallisessa kysymyksessä, että alueellinen kouluttaminen saattaa olla kalliimpaa, niin kyllä näkisin, että jos me pystymme hyödyntämään jo olemassa olevia resursseja — paloautoja, haalareita ym. — niin en ehkä ihan tältä istumalta niele sitä väitettä, että se on kalliimpaa. Tarkoitus ei ole mitenkään uhata Kuopion asemaa koulutuksen tuottajana, vaan alueellisesti järjestettäisiin heidän valvonnassaan, niin kuin on ennenkin tehty. Olen itse asiassa itsekkin alueellisen koulutuksen tuotos.

Tähän eläkemalliin haluaisin ehkä ottaa nopean kommentin: Se on varmasti sellainen, mitä on syytä miettiä. Itse olisin jäänyt viime vuonna eläkkeelle vanhalla eläkeiällä, kun täytin 55, ja nyt uusi on 65 tai yli. En näe, että se on realistista, että olen siinä iässä enää välttämättä toimintakykyinen savusukellukseen, ja se on nyt jo iso ongelma alalla. Toki se pahentaa tätä palomiesvajetta, mutta iso asia. Vielä siihen vetovoimaan myös tämä eläkeikä niin kuin alueellinen kouluttaminenkin todella olisivat isoja asioita.

Nopea kysymys vielä lopuksi opettajien saamisesta Kuopioon: Onko teillä ajatusta jo siitä tai tuleeko se täällä lisäkoulutuksen suunnittelun kautta varmasti, että mikä se saatavuus on? Käsitykseni on, että jo nyt on jonkunäköisiä hankaluuksia ollut ehkä saada opettajia sinne, ja alueellinen koulutus tilapäisesti tässäkin varmasti auttaisi. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tanus, ja hänen jälkeensä ministeri.

17.31 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja pelastajien ja pelastusopistojen opettajien puolesta ja yleensä alueellisen koulutuksen vahvistamisesta ammattilaisten toimesta, ja ne ovat kovasti kannatettavia puheenvuoroja ja tärkeitä kysymyksiä, mitä on nostettu esiin.

Mutta minä olisin halunnut vielä käyttää puheenvuoron näihin ikäihmisiin ja kotien turvallisuuteen liittyen, kun muistin, että teillähän hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on myös mahdollistaa ikäihmisten asuminen omissa kodeissaan mahdollisimman pitkään. Yhä useampi vanhus Suomessakin asuu viimeisinä vuosina omassa kodissaan, joten on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota kotien turvallisuuteen, koska tiedämme, että unohduksesta tai muusta tällaisesta toiminnallisesta häiriöstä johtuvia vaaratilanteita tapahtuu kotona vanhuksille ihan jatkuvasti ja enenevässä määrin. Ja todellakaan tuo tavallinen palohälytys ei pysty estämään tulipaloja. Niin kuin sanottu, useimmat niistä alkavat keittiöstä ja sieltä liedestä. Palohälytys vaan sitten hälyttää, kun palo on jo alkanut, mutta tätä nykyistä teknologiaa hyödyntäen tällaiset palot olisi mahdollista ehkäistä, ja todellakin ilman suuria kustannuksia.

Ratkaisu tähän sähkölaitteiden estämiseen on nimenomaan järjestelmä, joka tällaisen vaaratilanteen havaittuaan katkaisee virran siitä sähkölaitteesta. Tällaisten liesivahtien avulla suuri osa liesipaloista voitaisiin estää kokonaan. Ajattelen, että ainakin seniori- ja erityisryhmien asuntoihin näitä pieniä laitteita asentamalla voitaisiin vähentää oleellisesti huoneistopaloja ja niissä menehtyneiden ihmisten määrää. Niin kuin sanottu, liesivahtien käyttö yleistyy monissa maissa, ja nimenomaan niin, että jo silloin rakennusvaiheessa uusiin asuntoihin niitä asennetaan. Kun lisäkustannus on todellakin hyvin pieni ajatellen siitä saatua hyötyä, niin ajattelen kyllä, että Suomessakin tällainen uuden teknologian hyödyntäminen olisi tarpeen ja mahdollista.

Kysyisinkin vielä ministeriltä, voisiko tätä ajatella. Ja samalla vetoan, että nyt sitten eduskunnassa, kun valiokunnassa tätä asiaa käsitellään, tämä asia voitaisiin ottaa huo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2022 vp

mioon ja myös tekemäni lakialoite ehkä tämän esityksen käsittelyn yhteyteen lisätä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Mikkonen, tarvittaessa viiteen minuuttiin asti.

17.34 Sisäministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Kiitos todella hyvästä keskustelusta. Huomaa, että täällä on paikalla edustajia, jotka ovat todella perehtyneet tähän pelastusalaan, ja myös ammattilaisia, niin kuin esimerkiksi edustaja Huru. Tässä tuli paljon kysymyksiä tai kommentteja tähän yleiseen tilanteeseen, ei niinkään suoraan tähän lakiesitykseen. Mutta minusta on todella tärkeää, että tässä salissa puhutaan pelastajista, puhutaan pelastustoimen tärkeästä roolista ja puhutaan myös niistä haasteista, mitä pelastustoimella tällä hetkellä on. Esimerkiksi tämä pelastajapula todella on ihan konkreettinen haaste meillä tällä hetkellä. Sen lisäksi, että me tarvitaan uusia pelastajia, jotta me voidaan varmistaa sitä, että apua saa kaikkialla aina tarvittaessa, meillä myös eläköityy iso määrä — 1 400 pelastajaa on eläköitymässä tässä ihan lähivuosina — ja sen takia näitä koulutusmääriä on tärkeää kasvattaa.

Tällä hallituskaudella me ollaan kasvatettu koulutusmääriä niin, että kurssikoko tuolla Kuopiossa on 120 kurssilaisen sijaan ollut nyt 144 kurssilaista vuosittain. Tämä nyt varmistettiin, että tämä on mahdollista myös ensi vuonna, elikkä rahoitus siihen saatiin. Viime syksynä vielä näytti kehysneuvotteluissa siltä, että sieltä jää uupumaan tällä kaudella lisätty 2,4 miljoonaa, joka varmistaa tämän koulutuksen korotetun tason jatkumisen, mutta onnistuin sen vielä kehyspäättöksen jälkeen itse sisäministeriön sisältä kaivamaan niin, että tässä ei tule minkäänlaista tiputusta. Nyt todellakin ensi vuotta ajatellen Pelastusopistolle on annettu rahaa siihen, että he voivat valmistautua koulutusmäärien tuplaamiseen vuodesta 24 lähtien, mutta se vaatii sitten uusia päätöksiä ja myös tulevalta hallitukselta sitä samaa tahtotilaa, mikä tällä hallituksella on ollut, että näitä opiskelijamääriä on korotettu. Se tahtotila — ilokseni kyllä olen huomannut — tässä salissa oli aika vahva silloin, kun keskusteltiin täällä yhdessä sisäministeriön hallinnonalan budjettiesityksestä. Nimenomaan pelastajapula oli yksi niistä suurimmista teemoista, mistä tässä keskusteltiin. Sen takia todella toivon, että tämä yhteinen tahto kantaa myös niin, että sitten ensi hallituskaudella näitä määriä saadaan merkittävästi nostettua.

Tässä tuli paljon keskustelua myös alueellisista kursseista. On nyt järjestetty niitä ja esimerkiksi todella tuo ruotsinkielinen kurssi Vaasassa. Kymmenen vuoden tauon jälkeen meillä on ruotsinkielinen pelastajakurssi. Myös itse näkisin, että tämän osalta olisi tärkeää, että näihin ruotsinkielisiin kursseihin saataisiin säännönmukaisuutta, jotta ihmiset tietäisivät, että sellaisia on tulossa, ja tietäisivät myös varustautua niihin ja tarvittaessa hakeutua alalle.

Todellakin itse ajattelen, että pelastajapulan ratkaisemiseksi on syytä käyttää erilaisia keinoja ja miettiä näitä eri malleja, miten me varmistetaan tämä varsinkin tässä ajassa, kun meidän pitää saada tämä iso gäppi kurottua umpeen.

No, sitten paljon puhuttiin myös sopimuspalokunnista. Niillä on äärimmäisen tärkeä rooli meidän pelastustoimessa, täällä moni edustaja nosti sen esille — ja myös sen, että nimenomaisesti erityisesti harva-alueilla yleensä ne ovat ne sopimuspalokuntalaiset, jotka ovat ensimmäisinä paikalla. Mutta itse asiassa myös kaupungeissa, myös tiheästi asutuilla seuduilla, sopimuspalokunnilla on iso, tärkeä roolinsa. Se ei ole pelkästään harva-alueilla tapahtuvaa toimintaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2022 vp

Tässä lakimuutoksessa nyt sopimuspalokuntien asemaa keskeisenä osana pelastustoimen järjestelmää nostetaan selkeästi esiin ja myös tuodaan sopimuspalokunnat tasa-arvoiseksi toimijoiksi tähän rinnalle. Pidän sitä tärkeänä sopimuspalokuntatoiminnan arvostuksen nostamiseksi. Äärimmäisen tärkeää on nimenomaan se, miten me huolehdimme, että me saamme niihin sopimuspalokuntiin toimijoita, ja se alkaa nimenomaan nuorisotyöstä. Meidän pitää varmistaa se, että meidän nuoret ovat kiinnostuneita tästä loistavasta harrastuksesta, mitä palokunnat voivat tarjota, ja ehkä siitä sitten tulee se polku ja ura myös sopimuspalokuntalaiseksi tai jopa pelastajaksi. Katson kyllä, että tämä on semmoinen asia, mitä meidän täytyy myös entistä vahvemmin varmistaa, että into ja houkuttelevuus siellä säilyvät.

No, sitten tuli esiin tämä ÖSRA. Todellakin nyt, kun tämä ÖSRA loppuu, tämän uuden rahaston kautta pitää varmistaa — ja sitä aiotaan nyt myös seurata — että sitä rahoitusta tulee myös tähän öljyntorjuntakoulutukseen liittyen ja niin edelleen, mitä ÖSRAsta on voitu hyvin rahoittaa.

Sitten ihan viimeiseksi otan vielä kysymyksen edustaja Tanuksen liesivahti-asiasta. Sen hän ei tässä hallituksen esityksessä nyt ole, mutta itse olen ymmärtänyt, että silloin, kun nämä menevät valiokuntiin, jos on sellaisia lakialoitteita, jotka näitä liippaavat, niitä käsitellään siinä samassa yhteydessä, ja silloin se keskustelu varmaan jatkuu siellä valiokunnissa ja täällä eduskunnan päässä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Etukäteen sovitun ajan puitteissa viimeinen puheenvuoro, edustaja Lundén.

17.39 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tähän loppuun tahdon nopeasti sanoa muutaman sanan nuohousalasta. Nuohousalalla sattuu vuosittain keskimäärin 60 onnettomuustapausta, jotka liittyvät korkealla työskentelyyn tai viallisiin kattoturvaluotteisiin. Tilannetta eivät ole parantaneet havainnot, joissa nuohoojan tekemät vikailmoitukset kattoturvaluotteista eivät ole menneet pelastusviranomaisten toimintaprosessissa eteenpäin. Toimintamallit tietojen kirjaamisessa tai tietojen käyttämisessä vaihtelevat. Lisäksi on havaintoja siitä, että ilmoitetut viat toistuvat vuodesta toiseen, koska korjaustoimenpiteitä ei ole saatettu päätökseen. Nuohoojien toimittamat vikailmoitukset palovaaraa aiheuttavista puutteista tulisi mielestäni ottaa säädösten terävöittämisen piiriin.

Nyt, kun arvoisa ministeri on paikalla, tahtoisin kysyä: onko hallituksella aikomusta kehittää lainsäädäntöä tämän vakavan ongelman korjaamiseksi? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lundén oli niin nopea, niin edustaja Kotiahokin ehtii vielä. [Mikko Lundén: No, niin mä sanoin, että se on nopea! — Naurua]

17.40 Jouni Kotiaho ps: Kiitos, herra puhemies! Ministeri Mikkoselle kiitos, kun otti nämä vpk:t esille. Ne tekevät tärkeää työtä ja ovat tehneet sitä vähän toistasataa vuotta Suomen historiassa. Sieltä tosiaan tulee niitä pelastajia, ja sitten semmoinen tärkeä asia, mikä on aina jäänyt vähemmälle huomiolle, on nuorisotyö. Siellä koulutetaan nuoria, nuorisoa. Se on kiinnostavaa, kun he pääsevät koneitten ja letkujen, näitten systeemien, kanssa toimimaan, ovat muusta pahanteosta pois ja oppivat kansalaistaitoja. Kiitoksia, että ministeri tämmöistä asiaa ajattelee ja vie sitä eteenpäin. Pikkuisen ne rahaa tarvitsevat, mutta eivät paljon. — Kiitos. [Tuomas Kettunen: Ytimekäs puheenvuoro!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2022 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.